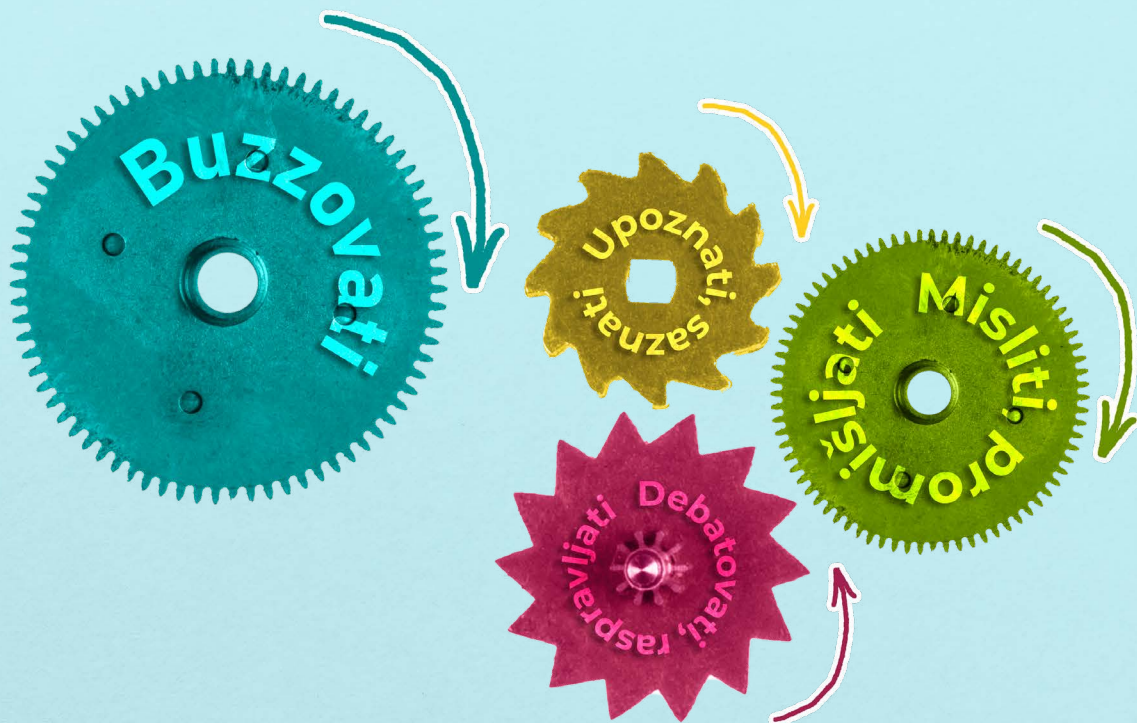

Vodič o BUZZovanju
o Evropskoj uniji

Ako ste mladi i ako želite da razumijete gdje živite i čega biste željeli da budete komadić, ako vam je san o Evropskoj uniji veoma poznat, a kad vas pitaju, ne znate šta je to dobro u EU i šta EU može da učini za vas, i na kraju, ako bi vam dobrodošlo da malo više saznate kako biste mogli da debatujete o tome šta je bolje za Crnu Goru, onda je ovaj vodič upravo za vas. U njemu možete pročitati pomalo o nastanku i djelovanju Evropske unije, o tome kako je moguće da toliko država ima zajednički smjer i kako jedan građanin Evropske unije živi. Možete saznati i o tome šta Crna Gora preduzima da bi postala članica Evropske unije i, nadamo se, shvatiti da ćete upravo vi biti građani EU koji će je dalje oblikovati.

1. BACK TO BASICS: Jesu li Evropa i Evropska unija isto?

Renesansa

Betoven

Berlinski zid

EVROPA

svjetski ratovi

Antička Grčka i Rim

Marko Polo

Iako se termini „Evropa“ i „Evropska unija“ (EU) u razgovoru često miješaju i koriste sa istim značenjem, ipak nisu isto. Naime, Evropa je geografski termin, koji još od 6. vijeka p. n. e. označava jedan od sedam kontinenata svijeta, sa oko 50-ak država i preko 740 miliona stanovnika¹. Nije neskromno reći da su Evropu oblikovali bogata istorija i slavna umjetnička, društvena i politička dostignuća, pa ostaje jedna od najpopularnijih destinacija na svijetu.

2

Ona se, s pravom, diči svojim porijeklom, jer je utemeljena na nasljeđu antičke Grčke i Rima, pa joj drama, filozofija, demokratija, poezija i nauka prirodno pristaju.

S druge strane, EU je politička i ekonomska zajednica od 27 država Evrope, koje su se okupile da bi uslove za život učinile boljim, lakšim i bezbjednijim. Dogovorile su se da rade zajedno i pomažu jedna drugoj. Njen glavni cilj je da saradnjom održava mir i stabilnost evropskog društva. Nisu sve evropske države članice EU. Ima onih koje žele da postanu dio te zajednice, a ima i onih koje odlučuju da svojim putem idu same. Konačno, samim tim što je čini značajan broj razvijenih država, EU je snažnija, pa igra važnu ulogu i na polju svjetske političke i ekonomske scene.

Jeste li znali da EU ima devet regiona koji se nalaze daleko od evropskog kontinenta i zovu ih „najudaljenije regije“? To su Francuska Gvajana, Gvadalupe, Martinik, Majot, Reunion i Sveti Martin, Azori, Madeira i Kanarska ostrva?

2. MALO ISTORIJE: Kako je ideja postala cilj?

Evropa je bila skrhana Prvim i Drugim svjetskim ratom. U težnji za mirom i iz potrebe za oporavkom, evropski lideri su 1950-ih godina bili odlučni u tome da se slično razaranje nikada više ne dogodi. Oni pokreću ideju o saradnji evropskih država kako bi se Evropa što prije digla iz pepela ratnih stradanja. Tada je ministar vanjskih poslova Francuske Robert Šuman, u čuvenoj „Šumanovoj deklaraciji“, 9. maja 1950. predstavio ideju o zajedničkoj proizvodnji uglja i čelika u Evropi i tako podstakao stvaranje prve zajednice evropskih država. Upravo se taj da-

tum danas slavi kao Dan Evrope. Tako je 1951. godine uvedeno slobodno kretanje radnika koji su radili u proizvodnji uglja i čelika u šest evropskih zemalja (Belgija, Njemačka, Francuska, Italija, Luksemburg i Holandija). Osnovana je **Evropska zajednica za uglj i čelik**. Šest država članica ugovorima iz Rima iz 1957. odobrava pravo slobodnog kretanja svim radnicima, samozaposlenim građanima i njihovim porodicama. Godine 1979. evropski građani prvi put neposredno biraju članove Evropskog parlamenta.

Padom Gvozdene zavjese 1989. pokreće se nova energija u Evropi; sloboda postaje vodilja građanima širom kontinenta. Slobodno tržište je konačno postalo stvarnost. Ljudi u Evropi su osjetili šta znači imati mogućnost da se slobodno kreću, da imaju više prilike da koriste robe i usluge iz drugih država. Tako je međusobna umreženost ljudi i država dala Evropljanima volju i energiju da nastave ideju ujedinjenja. Godine 1993. ta zajednica evropskih država postaje Evropska unija, Ugovorom iz Mاستrihta, jer je dobra ekonomska saradnja pokazala da udružene zemlje mogu mnogo više. Uveden je koncept građanstva EU, koji obezbjeđuje da građani EU dobijaju spisak posebnih građanskih prava, koja nadilaze izvorno pravo na slobodno kretanje, radi učestvovanja u ekonomskoj aktivnosti. Vremenom, još 22 evropske zemlje prepoznaju snagu zajedništva zarad dobrih ciljeva i pridružuju se toj zajednici u nekoliko „talasa proširenja“. Hrvatska je postala dio EU 2013. godine. Ujedinjeno Kraljevstvo je odlučilo da ide svojim putem 2020, što nije odaljilo druge zemlje od želje da postanu dio ove uspješne priče, pa su kandidati za članstvo u EU Sjeverna Makedonija, Crna Gora, Albanija, Srbija, Turska, Bosna i Hercegovina, Ukrajina, Moldavija, Gruzija, a potencijalni kandidat je Kosovo.

1951.

Belgija, Njemačka, Francuska, Italija, Luksemburg, Holandija

1973.

Danska, Irsko, Ujedinjeno Kraljevstvo (2020. napustilo EU)

1981.

Grčka

1986.

Španija, Portugalija

1995.

Austrija, Finska, Švedska

2004.

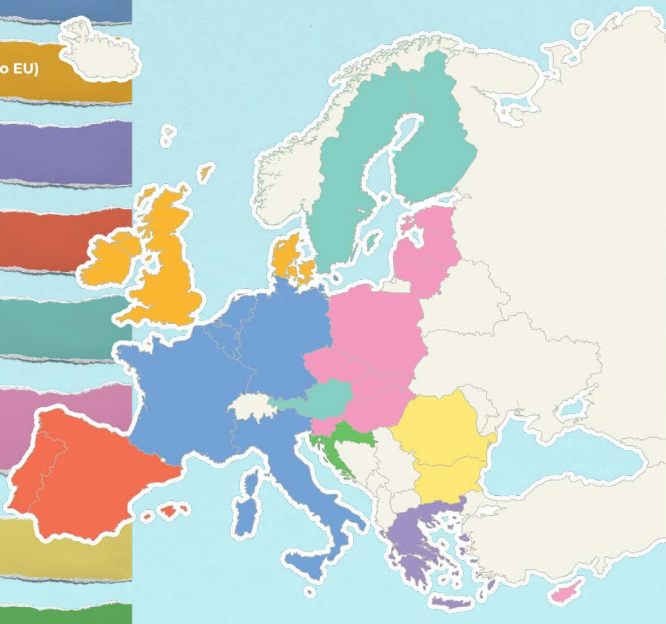
Češka, Estonija, Kipar, Letonija, Litvanija, Mađarska, Malta, Poljska, Slovenija, Slovačka

2007.

Bugarska, Rumunija

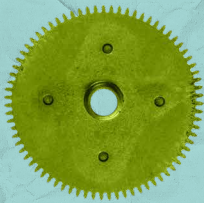
2013.

Hrvatska

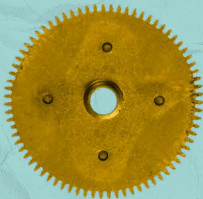
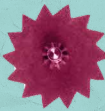

Dakle, mir, oporavak i saradnja ciljevi su koji su doveli do stvaranja EU. Evropa je, ovim putem, nakon kraja Drugog svjetskog rata, preko 80 godina živjela u miru i stabilnosti. Od kontinenta rata, Evropa je postala kontinent mira. EU, koja je nastala iz ideje mira, stabilnosti, zajedništva i slobode, 2012. godine dobila je i Nobelovu nagradu za mir. Novčani iznos nagrade je bio 930 000 EUR. Uvećavši ga za isto toliko iz sopstvenog budžeta, EU je odlučila da donira taj novac djeci kojoj je oduzeta mogućnost odrastanja u miru.

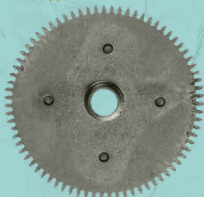

**1945. KRAJ DRUGOG
SVJETSKOG RATA**

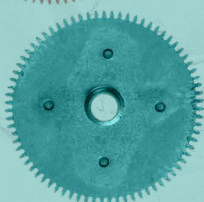
**1950. ŠUMANOVA
DEKLARACIJA**

**1951. EVROPSKA
ZAJEDNICA ZA
UGALJ I ČELIK**

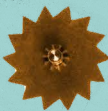

**1957. RIMSKI
UGOVOR**

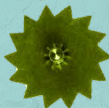

**1992. UGOVOR IZ
MASTRIHTA**

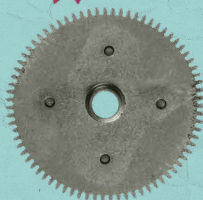
**1993. JEDINSTVENO
TRŽIŠTE**

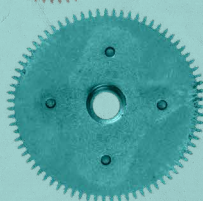
**1995. SPORAZUM
O ŠENGENU**

2002. EURO

**2007. LISABONSKI
UGOVOR**

**2012. CRNA GORA
KANDIDAT ZA
ČLANSTVO U EU**

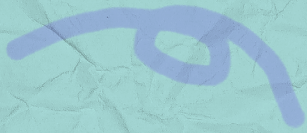
3. EU DANAS: Činjenice i zanimljivosti

Kao što rekosmo, EU je danas zajednica 27 država, u kojima živi oko 450 miliona stanovnika. Za te zemlje kažemo da su države članice EU. Francuska je površinom najveća, a Malta najmanja država EU. Članstvo u EU za države članice je kao članstvo u nekom klubu: poštuju se pravila, plaća se članarina i ima se pristup svim benefitima kluba. EU djeluje onako kako se svih 27 država članica dogovore. Ne postoji pravo jačeg u EU. Iako s jedne strane podsjeća na državu, a s druge strane na međunarodnu organizaciju, EU nije ni jedno ni drugo. To je ekonomsko i političko partnerstvo država članica; nekada djeluje kao federacija, nekada kao konfederacija, a nekada kao međunarodna organizacija. Odluke donose predstavnici Vlada država članica EU, koji se sastaju u institucijama EU.

EU ima svoje institucije, svoj Ustav, jedinstveno tržište i jedinstvenu valutu – EURO. Zvanična himna je Betovenova „Oda radosti“ bez teksta, kakobina univerzalnom jeziku muzike oslikavala evropske ideale slobode, mira i solidarnosti. Zastava EU je tamnoplava sa 12 zlatnih zvijezda, koje simbolizuju ideale jedinstva, solidarnosti i sklada među narodima Evrope. Broj zvijezda nije povezan s brojem država članica, a krug simbolizuje jedinstvo. Moto EU je „Ujedinjeni u različitosti“ i oslikava jedinstvo Evropljana u EU, obogaćeno različitostću njihovih kultura, tradicija i jezika.

Ulaskom svake nove članice EU povećavao se i broj službenih jezika. Danas EU ima 24 službena jezika. Višejezičnost nije samo lijepa kulturna riječ, već je jedno od najvažnijih obilježja i načela EU. Da bi se svi građani EU osjećali kao svoji na svome, EU se pobrinula da njeni građani imaju pravo i mogućnost da komuniciraju u EU na svom jeziku u svim institucijama EU, dakle na bilo kojem od 24 službena jezika, a institucije su dužne da odgovore na istom jeziku. Tako su pravni akti dostupni na svim službenim jezicima EU, a sjednice evropskih institucija se usmeno prevode na sve službene jezike. Poslanici u Evropskom parlamentu imaju pravo da govore bilo kojim službenim jezikom tokom zasijedanja. Zanimljivo je da takav pristup postoji samo u EU, ne i u međunarodnim organizacijama ili u višejezičnim zemljama. EU nema zvaničan glavni grad, već se sjedišta njenih institucija nalaze u nekoliko gradova: Brisel, Strazbur, Luksemburg i Frankfurt.

Brisel

Strazbur

Luksemburg

Frankfurt

4 Kako funkcioniše EU?

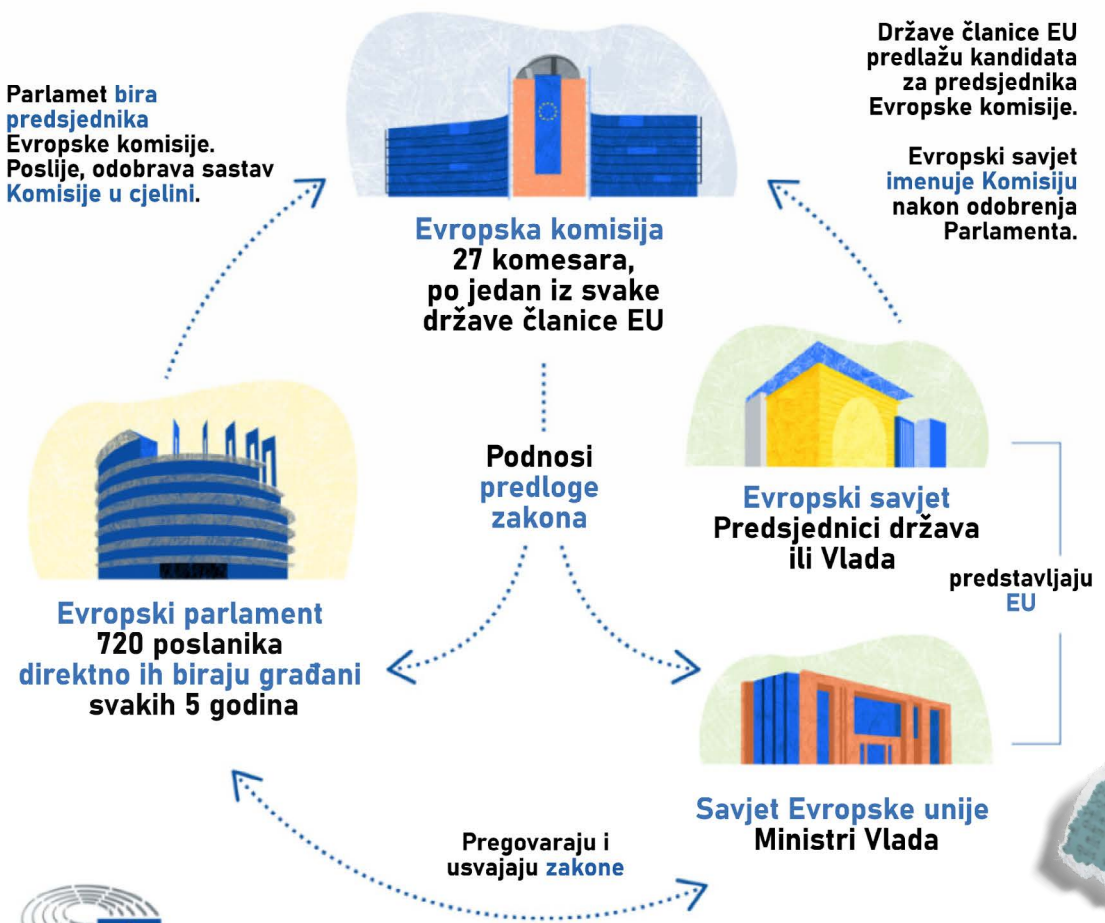
Priča o tome kako magija EU postaje stvarnost malo je komplikovanija. Da bi donosila prave odluke u ime svih država članica i sprovodila ih, EU je uspostavila sistem nadnacionalnih i međunacionalnih institucija i međunarodnu saradnju postavila kao mehanizam djelovanja. EU ima sedam ključnih institucija i više od 30 decentralizovanih agencija koje zajedno rade na pitanjima od zajedničkog interesa za građane EU. Među njima su ključne četiri institucije koje donose odluke i usmjeravaju EU kuda da ide:

1. Evropski parlament (Brisel/Strazbur/Luksemburg),
2. Evropski savjet,
3. Savjet EU, gdje se okupljaju ministri nacionalnih vlada država članica (Brisel/Luksemburg),
4. Evropska komisija (EK), koja obavlja izvršnu vlast, slično bilo kojoj

Vladi (Brisel / Luksemburg / predstavništva širom EU).

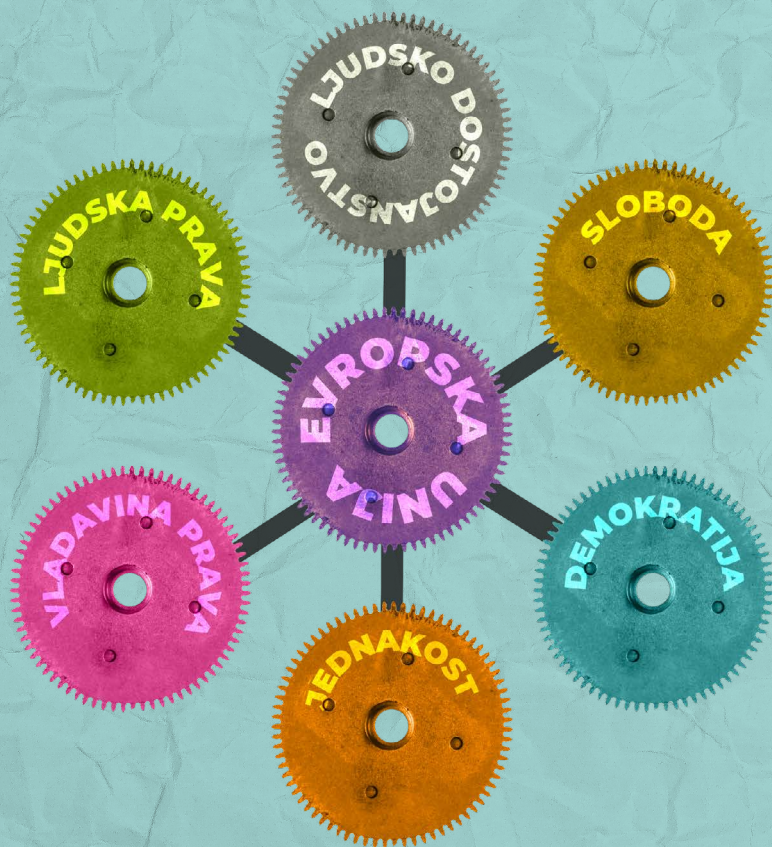
U suštini, Evropska komisija predlaže propise, Parlament i Savjet EU ih usvajaju, a sprovode ih države članice. Evropska komisija prati i obezbjeđuje pravilnu primjenu tih propisa. Evropski parlament je sličan svakom drugom parlamentu, samo mnogo veći i sa mnogo više jezika, ali je jedinstven, jer građani direktno biraju poslanike. U Evropskom savjetu (Brisel) se okupljaju premijeri i predsjednici država članica, i ne treba ga miješati sa Savjetom Evrope, koji je međunarodna organizacija sa sjedištem u Strazburu i bavi se zaštitom ljudskih prava, demokratije i vladavine prava.

Ostale institucije koje dopunjavaju rad ovih institucija su: Evropski sud pravde, koji se bavi rješavanjem sporova (Luksemburg), Evropska centralna banka (Frankfurt) i Evropski revizorski sud (Luksemburg). Ukoliko država članica ne ispuni ono na šta se obavezala, Sud Evropske unije preuzima slučaj i ima pravo da izriče kaznu. Ove institucije rade zajedno da bi donosile zakone, uspostavljale politike, upravljale budžetom EU itd. Svaka od njih po potrebi saraduje sa manjim, lokalnim, nacionalnim, međunarodnim i svjetskim institucijama i organizacijama.

5. SVE JOJ BOJE DOBRO STOJE: Kako je EU, tako šarena, postala moguća?

Vjerovatno se pitate kako se upravlja zajednicom od oko 450 miliona ljudi, 27 država članica, na 24 službena jezika. Nije lako, ali je moguće. Zato prvo govorimo o vrijednostima EU, odnosno svemu onome na čemu EU počiva da bi države mogle da djeluju kao jedno. Da li ste znali da je temelj evropskog društva šest osnovnih vrijednosti EU, oko kojih ona neprestano razvija mjere, načine i uslove kako bi vrijednosti postale stvarnost?

Najvažnije načelo EU je „**Ujedinjeni u različitosti**“. Ova jednostavna rečenica upućuje na to da je važno što smo različiti i da smo tako i bolji i ljepši i jači. Dakle, EU pomaže državama da njeguju svoju kulturu, jezik i tradiciju, a zajedno dijele evropske vrijednosti i poštuju „pravila igre“ EU. Sve to ukupno čini ih dovoljno snažnim da se odupru različitim izazovima.

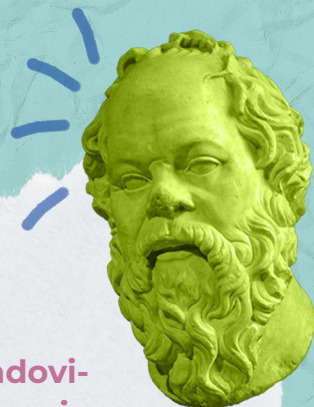
Ljudsko dostojanstvo je nepovredivo. Niko na ovom svijetu ne može da nam ga oduzme. Ako ga neko ugrozi, moramo imati mehanizme njegove odbrane i zaštite.

Sloboda da živimo, da se krećemo, da boravimo u jednoj državi i selimo se u drugu, da mislimo, da vjerujemo, da se okupljamo, da se izražavamo, da smo informisani –osnovna su ljudska prava. EU ih štiti Poveljom EU o temeljnim pravima.

Demokratija je u Evropi i načelo, i mehanizam, i cilj i način života. Prvo, samo demokratske države mogu biti članice EU, a sve one moraju da njeguju zajedničke vrijednosti, kao što su poštovanje ljudskog dostojanstva, sloboda, jednakost, vladavina prava i poštovanje ljudskih i manjinskih prava. Tako evropski građani imaju politička prava, mogu da glasaju na izborima i da budu birani.

Svakoga od nas princip **jednakosti** treba da podsjeti na to koliko je svaka osoba na svijetu posebna i važna, i da niko ne može imati više ili manje prava od nas. Jednakost podrazumijeva ravnopravnost svih građana pred zakonom, ravnopravnost žena i muškaraca, načelo jednake plate za jednaki rad i sl. Na primjer, da bismo bili ravnopravni, nekima od nas je potrebno obezbijediti uslove kako bi mogli da budu dio društva. Tako, pored važnih propisa, postoje brojne inicijative koje pomažu da se princip jednakosti poštuje.

Na primjer, EU od 2010. godine gradovima širom EU dodjeljuje nagradu za pristupačnost u vrijednosti od 150 000 EUR s ciljem da poboljša život osobama s invaliditetom. Tako se gradovi takmiče ko će bolje srediti javne prostore, kako će obezbijediti ulaz u zgrade, biblioteke, sportske dvorane, ko će pružiti bolje informacije da bi osobe sa invaliditetom mogle funkcionisati kao i svi ostali.

Vladavina prava je u temelju EU. Naime, sve što EU radi, temelji se na ugovorima, o kojima sve države članice odlučuju dobrovoljno i demokratski. To znači da vlade treba da djeluju u okviru zakona i da građani mogu osporiti njihove postupke pred nezavisnim sudom. Nezavisno pravosuđe je uslov za pravdu. Sve države članice su dale konačnu nadležnost Sudu Evropske unije, čije presude moraju svi poštovati.

Ljudska prava su zaštićena Poveljom EU o osnovnim ljudskim pravima. To znači da niko i ništa ne može da nam uskrati ljudsko pravo na slobodu, pravo na zaštitu ličnih podataka ili pravo na pristup pravdi, bez obzira na to kojeg smo pola, vjere, nacije, uvjerenja, uzrasta ili polne orijentacije, da li imamo invaliditet i slično.

6. Kako živi jedan običan građanin EU?

Živjeti u EU znači pripadati zajednici u kojoj svi uživaju jednaka prava, imaju zaštitu i mogućnosti koje oblikuju evropski način života. Građanstvo EU vam obezbjeđuje da vas niko ne može diskriminisati na osnovu nacionalnosti, rase, vjere, pola, uzrasta i sl. pri zapošljavanju, obrazovanju, pristupu uslugama, socijalnoj zaštiti i socijalnim benefitima. Građanstvo EU obavezuje institucije EU da vam odgovore ako imate pitanje. Kao građanin EU, imate pravo da pokrenete evropsku građansku inicijativu o pitanju koje vam je važno.

Dakle, kad ste državljanin EU, imate prava i koristi iz prava vaše matične države i prava EU, koja su ista za sve, a tiču se raznih sfera svakodnevnog života, od kupovine do upravljanja vozilom, odlaganja smeća, zdravstvenog osiguranja i porodičnih ili partnerskih pitanja. Šta to znači?

Na primjer, možete da živite, studirate ili radite u drugoj državi članici EU a da vam za to ne trebaju viza, radna ili boravišna dozvola. Možete jednostavno da putujete bez pasoša širom Evrope. Dodatno, i avionski prevoz je postao jeftiniji, jer je EU u tom sektoru ukinula nacionalne monopole i dopustila tržišno takmičenje. Kada govorimo o slobodi kretanja, to znači da se možete slobodno kretati u potrazi za obrazovanjem, dobrim iskustvima i novim prijateljima. Ako se nađete u opasnosti, možete sa bilo kojeg fiksnog ili mobilnog telefona besplatno pozvati evropski broj hitne službe 112. Ukoliko u nekoj državi EU imate problem, a nemate ambasadu ili drugo predstavništvo vaše matične zemlje, možete se obratiti drugoj državi članici EU koja ima tijelo nadležno za rješavanje pojedinačnih problema u zemlji u kojoj se nalazite. Možete se obratiti svakoj ustanovi EU na nekom od službenih jezika EU i očekivati odgovor na tom jeziku. Kao građanin EU, zaštićeni ste i u zemlji koja nije država članica EU.

Ako mislite da se vaša prava građana EU ne poštuju u vašoj domovini ili drugoj državi članici EU, postoje mjere koje možete preduzeti. Ukoliko ne uspijete da riješite problem na nacionalnom nivou, imate pravo da podnesete pritužbu Evropskoj komisiji putem obrasca koji se vrlo jednostavno popunjava. Možete se obratiti i Evropskom ombudsmanu, Evropskom parlamentu ili Evropskoj kancelariji za borbu protiv prevara. Konačno, kao građanin EU, imate brojne prilike da se uključite, iznesete svoje mišljenje i oblikujete budućnost Evrope. Kao građanin EU se možete i kandidovati za javnu dužnost na lokalnim izborima i izborima za Evropski parlament iako živite u drugoj državi članici EU.

Kao potrošač u EU, kupujete samo sigurne proizvode, sa jasno istaknutim oznakama. Na primjer, igračke koje kupujete u EU među najsigurnijim su na svijetu. Ako putujete u drugu državu članicu EU, svoj mobilni telefon možete koristiti bez dodatnih troškova: pozivi, poruke, internet naplaćuju se kao da ste u vašoj državi. Uvođenjem zakona o standardima za zaštitu u slučaju sudara i drugih propisa za bezbjednost vozila, broj smrtnih slučajeva u saobraćajnim nesrećama se znatno smanjio.

EU će vas od malih nogu na različite načine podsticati da učite strane jezike kako biste tokom života mogli više putovati i imati više mogućnosti. A da bi studenti što više putovali, obučavali se i upoznavali druge ljude i države, osmišljen je program ERASMUS+. Zahvaljujući tom programu, koji postoji 35 godina, u inostranstvu je studiralo i osposobljavalo se više od 14 miliona mladih ljudi, nastavnika i volontera. Ocjene koje se dobiju u inostranstvu, zahvaljujući evropskom sistemu bodovanja, priznaju se i u matičnoj zemlji. Škole mogu da sarađuju sa drugim školama iz drugih država EU. Možete probati i da preko ERASMUS-a nađete priliku za osposobljavanje kroz rad u inostranstvu. EU ima škole za svoje zaposlene širom Unije, pa tako djeca pohađaju časove na njihovom jeziku i uče druge jezike. A onda, kada ste, kao građanin EU, završili školu ili fakultet, možete raditi bilo gdje u EU. Da biste se bolje snašli u potrazi za poslom, postoji mreža EURES, gdje možete pronaći stotine oglasa za radna mjesta širom EU. Tu možete dobiti i veoma korisne savjete kako da napišete CV, kako da tražite prave poslodavce, kako da se pokažete na razgovoru za posao, a i poslodavcima pomaže da pronađu kandidate iz drugih država članica EU kako bi popunili svoja slobodna radna mjesta.

Da bi se borila protiv nezaposlenosti mladih, EU od 2013. sprovodi ambicioznu strategiju i niz inicijativa. Sve države članice EU dogovorile su se da će uspostaviti program Garancija za mlade, koji pomaže mladima da steknu nove i korisne vještine koje poslodavci traže. Cilj programa je da svaka osoba mlađa od 25 godina u roku od četiri mjeseca od završetka formalnog obrazovanja ili gubitka zaposlenja dobije ponudu za zaposlenje ili mogućnost daljeg školovanja, obrazovanja ili stažiranja. U tome im pomaže platforma Your first EURES Job (YfEj), na kojoj su dostupni oglasi za radna mjesta ili stažiranja. Oko 24 miliona mladih ljudi je od 2013. kroz program Garancije za mlade uspjelo da dobije ponudu za posao ili da nastavi sa obrazovanjem.

Jeste li znali za humanu stranu EU? EU je jedan od vodećih donatora humanitarne pomoći ljudima širom svijeta. Pruža pomoć ugroženima u oblastima koje su pogodile katastrofe, u Evropi i širom svijeta, putem Mehanizma EU za civilnu zaštitu, koji može da aktivira svaka država. I na kraju, i vi možete biti dio tih hrabrih timova. EU je osmislila inicijativu „Evropske snage solidarnosti“ da bi mladima pružila priliku za volontiranje ili rad na projektima povezanim sa solidarnošću u korist zajednica i građana širom Evrope. Mladi ljudi od 18 do 30 godina mogu da volontiraju ili stažiraju u raznim aktivnostima solidarnosti, a to može da bude i odskočna daska za zapošljavanje.

7. Kakve veze sve ovo ima sa nama? Kako mi možemo oblikovati Evropu?

Kad je sve ovako dobro u EU, može li se svako učlaniti u taj klub? U suštini, može svaka država koja pristaje na evropske standarde i pravila, koja dobija saglasnost od svih država članica EU i institucija i koja dobija saglasnost od svojih građana preko nacionalnog parlamenta ili kroz referendum.

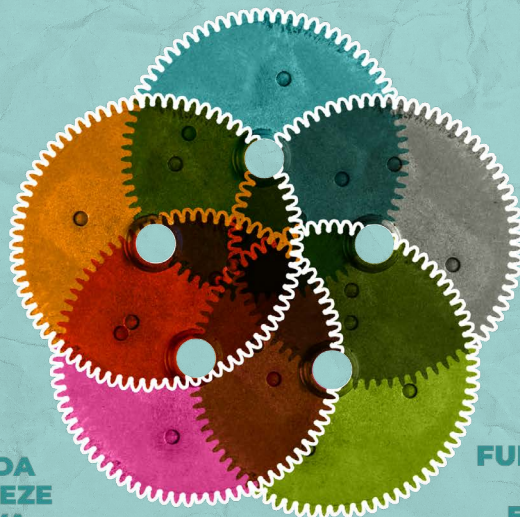
Države kandidati moraju imati:

- » Stabilne institucije, koje obezbjeđuju demokratiju, vladavinu prava, ljudska prava i poštovanje i zaštitu manjina;
- » Funkcionalnu tržišnu ekonomiju, koja može da se snađe na tržištu EU;
- » Sposobnost da preuzmu i sprovedu obaveze iz članstva.

DRŽAVA
KANDIDAT

SPOSOBNOST DA
PREUZME OBAVEZE
IZ EU ČLANSTVA

STABILNE
INSTITUCIJE

SPOSOBNOST DA
PREUZME OBAVEZE
IZ EU ČLANSTVA

FUNKCIONALNA
TRŽIŠNA
EKONOMIJA

Međutim, država prvo treba da ima volju da bude dio EU. Kad pokaže volju, onda nastoji da unaprijedi svoje institucije, ekonomiju i da ispuni sve obaveze koje države članice zajedno propisuju da bi EU funkcionisala kao jedan sistem. Dakle, država svojevrijedno odlučuje da postane dio kluba, ali onda pristaje i na pravila i obaveze tog kluba. Kada jedna država, na primjer Crna Gora, pokaže da želi učlanjenje i da ima navedene kapacitete, EU procjenjuje da može biti kandidat za članstvo u EU i tada počinje proces pristupnih pregovora.

Tako je Crna Gora 2012. započela ovaj proces i obavezala se da će svoje institucije i ekonomiju prilagoditi pravilima EU, da će imati zakone usklađene sa zakonima EU i kapacitete za sprovođenje tih zakona. Pregovarački proces, u suštini, pomaže Crnoj Gori da unaprijedi svoj sistem, društvo i politike kako bi mogla samostalno da preuzima i izvršava obaveze kada jednom bude članica EU.

Kako izgleda taj proces usklađivanja zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU na najjednostavnijem primjeru? Crna Gora ima Zakon o radu. Međutim, u EU su prava radnika izuzetno važna, pa se neprestano unapređuju propisi kojima će se pružiti veća zaštita i jednaka prava radnicima na mnogim osnovama. Tako su najnovije direktive vezane za uvođenje rada na daljinu i ravnoteže između privatnog i poslovnog života. To je posebno važno posljednjih godina, kada naše društvo opterećuje brza životna i radna dinamika, distanca između mladih ljudi, porodica, nedostatak vremena za povezivanje, neravnopravnost itd. Crna Gora će stoga morati u svoj zakon da uvede te dvije direktive i omogući svojim građanima da rade na daljinu. Takođe će morati uvesti fleksibilnije radne uslove, koji će im omogućiti da uspostave bolju ravnotežu između privatnog i poslovnog života.

Dakle, Crna Gora nije učenik, a EU nije strogi učitelj, kako se to obično prikazuje. Crna Gora je ona koja želi da bude dio te dobre zajednice i EU joj u tome pomaže. Iako pregovarački proces predvodi Vlada države kandidata, ipak se radi o procesu koji se tiče cijelog društva, a posebno mladih ljudi, koji će biti građani EU. Zašto? Da bi proces bio uspješan, svi građani treba da doprinose svojim djelovanjem i ponašanjem. „Plastično“ objašnjeno, to izgleda ovako – ako prihvatimo razvrstavanje otpada i manje koristimo jednokratnu plastiku i kese, brže ćemo uticati na to da Crna Gora bude uspješna u pregovaračkom procesu, jer EU teži da smanji štetne uticaje na životnu sredinu, pa je reciklaža i svijest o otpadu odavno u njihovoj svakodnevicu.

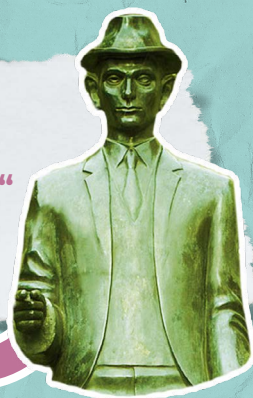
Što prije toga postanemo svjesni, svi bez izuzetka (djeca, mladi, stari, ljudi različitih profesija i sl.), prije ćemo početi da primjenjujemo pravila koja važe u EU. Što prije počnemo da primjenjujemo sve to čega smo postali svjesni, prije ćemo ući u EU. Još mnogo je ovakvih primjera, gdje je jasno da je proces evropske integracije proces koji utiče na cijelo društvo, i da od društva zavisi i njegov uspjeh.

Kada se obaveze iz pregovaračkog procesa ispune i sva poglavlja zatvore, potpisuje se Ugovor o pristupanju. Međutim, sa tim ugovorom moraju da se saglase sve države članice EU.

8. O terminima i drugim važnim stvarima:

„Neprestano se trudim da saopštim nešto nesaopštivo, da objasnim nešto neobjašnjivo.“
(F. Kafka)

Početni korak u tom procesu je formalna aplikacija, odnosno prijava Crne Gore za članstvo. Nakon toga, naša država prati standarde EU u najrazličitijim oblastima, koje su „tematski“ podijeljene u 35 (33¹) oblasti, odnosno poglavlja, o kojima se mnogo govori u medijima. Crna Gora prvo usaglašava zakone sa evropskim standardima, zatim priprema sve ostale važne stavke i ljude za primjenu tih zakona u praksi. Evropska komisija na početku procesa vrši procjenu dokle je Crna Gora stigla, a onda joj daje smjernice o tome šta treba da radi u narednom periodu u vezi sa svakim od tih poglavlja. Crna Gora je odmah na početku procesa pregovora otvorila i privremeno zatvorila dva poglavlja: 25 – Nauka i istraživanje i 26 – Obrazovanje i kultura. U ostalim poglavljima proces se nastavio.

PREGLED POGLAVLJA

25. Nauka i istraživanje	12. Bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor	27. Životna sredina
26. Obrazovanje i kultura	13. Ribarstvo	28. Zaštita potrošača i zdravlja
30. Vanjski odnosi	14. Saobraćajna politika	29. Carinska unija
1. Sloboda kretanja robe	15. Energetika	31. Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika
2. Sloboda kretanja radnika	16. Porezi	32. Finansijski nadzor
3. Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga	17. Ekonomska i monetarna unija	33. Finansijske i budžetske odredbe
4. Sloboda kretanja kapitala	18. Statistika	8. Konkurencija
5. Javne nabavke	19. Socijalna politika i zapošljavanje	
6. Privredno pravo	20. Preduzetništvo i industrijska politika	
7. Pravo intelektualne svojine	21. Trans-evropske mreže	
9. Finansijske usluge	22. Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata	
10. Informatičko društvo i mediji	23. Pravosuđe i temeljna prava	
11. Poljoprivreda i ruralni razvoj	24. Pravda, sloboda i bezbjednost	

Privremeno zatvoreno poglavlje

Otvoreno poglavlje

Poglavlje, otvori se! Poglavlje, zatvori se!

Kad su osnovni uslovi postignuti, ali treba još raditi, poglavlje se otvara. Kad smo se uskladili sa najvažnijim uslovima i standardima, poglavlje se može zatvoriti. Otvaranje poglavlja znači da je Crna Gora dostigla određeni nivo sa koga se može dalje, kako bi se postepeno uskladila s pravnom tekovinom EU i sustigla ostale države EU. Tada Evropska komisija daje smjernice (popularno govoreći – „mjerila“) o tome šta još treba uraditi da bismo se približili postavljenim standardima. Evropska komisija prati napredak Crne Gore i koliko obaveza na tom putu ispunjavamo. Kada se mjerila za zatvaranje ispune, poglavlje se privremeno zatvara. Dakle, Crna Gora je u toj oblasti dovoljno spremna da može biti ravnopravna sa drugim državama u EU. Ukoliko dođe do nazatka u nekim pitanjima koja su već riješena, poglavlje može ponovo da se otvori.

Crnoj Gori je najteže 😞

Crnoj Gori je pregovarački proces ipak malo teži nego što je bio Hrvatskoj, ili državama koje su ranije ušle u EU. Zašto? Prije svega, Crnoj Gori je postavljen teži zadatak, da bi se bolje pripremila za tako veliku zajednicu, koja je vremenom rasla i postala zajednica od 27 članica. Upravo zbog bolje pripreme države, EU je pooštrila početne uslove, pa je prvo dala zadatak da se unaprijedi stanje u oblasti vladavine prava. Drugo, zbog mnogo većeg obima novih propisa i zahtjeva, Crna Gora ima znatno više posla nego što su imale države koje su ranije ušle u EU.

Zašto su poglavlja 23 i 24 drugačija?

Cilj je da se država spremi za sve izazove i mogućnosti kada postane država članica EU. Poglavlja 23 i 24 na različite načine ulaze u domen drugih oblasti, tako da bez napretka u ovim poglavljima nema istinskog napretka ni u drugim oblastima. Upravo zbog toga ova poglavlja su drugačija, odnosno teža za zatvaranje od ostalih. Ovdje EK daje jasno precizirane korake koje Crna Gora mora da napravi kako bi došla do zatvaranja poglavlja.

Say no more – o zabludama

» Crna Gora bi unutar EU postala mala, politički i ekonomski nevažna država.

EU nije država, nego zajednica naroda i država (velikih i malih), u kojoj države članice zastupaju svoje interese efikasnije nego da su ostale van Unije, zbog negativnih strana globalizacije. Ukoliko EU ne bi funkcionisala onako kako to Crnoj Gori odgovara, ona bi mogla da izađe iz zajednice;

» O građanima Crne Gore bi odlučivali drugi, odnosno veliki narodi.

Odlučivanje u EU nije nadglasavanje malih država, već usaglašavanje odluka. Naime, većina odluka u EU donosi se zajedničkim odlučivanjem Evropskog parlamenta i Savjeta EU, a u Savjetu glasanjem kvalifikovane većine, odnosno ako 55% država članica glasa „za“ u vezi s nekim predlogom i ako taj predlog podržavaju države članice koje predstavljaju najmanje 65% ukupnog stanovništva EU. Ovom kvalifikovanim većinom ili „dvostrukom većinom“ ipak donose pravičnije odluke. Većina odluka se donosi konsenzusom ili kompromisom;

» Ulaskom u EU Crna Gora gubi identitet.

EU podstiče raznolikost nacionalnih identiteta kao jednu od svojih najvećih vrijednosti: „Ujedinjeni u različitosti“. Na primjer, pogodnosti članstva se mogu koristiti za jačanje i promovisanje nacionalnog identiteta. Osim toga, članstvo je donijelo novim državama članicama i veću vidljivost u svijetu;

» **Građani nemaju nikakve koristi od pregovora Crne Gore sa EU. Pregovori su samo za političare.**

Znate li da je to što je region Zapadnog Balkana od 1. jula 2021. zona bez rominga upravo rezultat pregovaračkog procesa, odnosno napornog rada i koraka, kroz više inicijativa, između zemalja Zapadnog Balkana i uz podršku EU? Dakle, bitno je to što građani koji su na putovanju po regionu plaćaju pozive, SMS poruke i internet po istoj cijeni kao u svojim državama, dakle, mnogo jeftinije nego ranije. Eto, to je uspjeh koji je od političke riječi i procesa pregovaranja postao stvarnost građana;

» **U tako velikoj i kompleksnoj zajednici, građanske inicijative koje mogu nešto promijeniti samo su prazna priča.**

EK građanske inicijative smatra jednim od glavnih instrumenata za uključivanje građana u kreiranje politika EU. Sve uspješne inicijative se shvataju ozbiljno. Kad su inicijative dobre, EK organizuje sastanak organizatora inicijative i nadležnih institucija ili službenika, suorganizuje javnu raspravu u Evropskom parlamentu, donosi zvanični odgovor i objavljuje ga. Tako se EK, na primjer, nakon građanske inicijative „Okončajmo upotrebu kaveza“ obavezala da će podnijeti zakonodavni predlog za postepeno ukidanje i konačnu zabranu upotrebe sistema kaveza za sve životinje navedene u toj inicijativi;

» **Nekonkurentnost domaće proizvodnje.**

Tržište EU je bez carina, a zajednička pravila tržišne utakmice omogućuju ravnopravan pristup svim subjektima na tržištu.

9. Zašto BUZZujemo o EU?

Jeste li znali da je **razmišljanje, istraživanje i rješavanje** izazova trening za mozak? Ako mnogo razmišljamo, ponekad se i više zbunjujemo, ali ipak razvijamo vidike i sigurnije izlazimo iz tunela. Zato je dobro BUZZovati.

BUZZovati o EU znači prvo saznati i informisati se o EU, da biste mogli sa svojim društvom razmjenjivati stavove o onome što znate. Onda BUZZujete sa društvom o svojim idejama, ispitujete sebe da li ste nešto dobro shvatili i promišljate zajedno kako bi to bilo da živite u EU. A kad to radite kroz debatu, odnosno inspirativnu raspravu koja ima svoja pravila, ali i bogate načine da se sagovornik pobijedi, onda gradite put do sopstvenog građanstva EU. Postajete kritički mislilac i aktivna mlada osoba, koja želi da razumije sadašnjost, argumentuje izazove i oblikuje svoju budućnost.

10. Teme za BUZZovanje o EU

Već ste sigurno shvatili da je Evropska unija jako širok i kompleksan pojam, o kojem može da se debatuje danima. Toliko oblasti, programa, informacija, institucija... Pitate se odakle početi? Tu smo da vam olakšamo, pa smo pripremili listu od 10 tema za BUZZovanje o EU. Kako bi cijeli proces bio zanimljiviji, predlažemo da temu za debatu odaberete – iz šešira! Šta kažete?

- » **MIR:** EU promovise mir i stabilnost
- » **SNAGA:** EU će postati snažnija pristupanjem Crne Gore
- » **NASLJEĐE:** Crna Gora će ulaskom u EU zaštititi svoje istorijsko i kulturno nasljeđe
- » **SLOBODA:** Građani Crne Gore će ulaskom u EU imati veća prava i slobode
- » **ZNANJE:** Sloboda kretanja u EU će pozitivno uticati na tržište rada i obrazovanje u CG
- » **RAZVOJ:** Članstvo u EU pozitivno utiče na ekonomije novih i postojećih članica EU
- » **PRIRODA:** Zaštita životne sredine će biti bolja kada Crna Gora bude članica EU
- » **ZAJEDNIŠTVO:** EU ima snažniji uticaj u diplomatiji nego države članice pojedinačno
- » **POVEZANOST:** Članstvo u EU će dodatno povezati Crnu Goru sa zemljama regiona
- » **BUDUĆNOST:** Crna Gora treba da postane članica Evropske unije

11. Tips&Tricks za debatere

Organizacija debate u školama: U okviru svog debatnog kluba, odaberite šest članova – tri člana afirmativnog tima i tri člana negativnog tima. Osnovna znanja za uspješno debatovanje o EU nalaze se u ovom vodiču, ali vas ohrabrujemo da više informacija potražite na internetu i u drugim publikacijama. Na osnovu dostupnog materijala o EU, odaberite temu, osmislite naziv svog tima i zakažite debatu za nekoliko dana. Pozovite svoje drugare, roditelje, nastavnike i druge edukatore kao publiku. Žiri koji će na kraju debate odabrati najbolji tim treba da ima tri člana – nastavnika i dva učenika (po mogućnosti iz drugih odjeljenja ili drugara koji će se truditi da budu objektivni).

Da biste se „zagrijali“ za školski turnir, bilo bi zgodno da debatu vježbate u odjeljenjima, tako što ćete sami, uz podršku nekog od omiljenih nastavnika, napraviti timove, pročitati ovaj vodič i debatovati o EU. Zabavno je, vjerujte nam.

TOK DEBATE:

Debatu uvijek vode dvije strane: jedna afirmacijska, koja dokazuje tezu i daje argumente, i druga negacijska, koja osporava tezu, pobija argumente afirmacijske strane i nudi svoje argumente.

Strane u debati :

TIM AFIRMACIJE TREBA DA:

Dokaže tezu

Predstavi tezu i definiše ključne riječi

Iznese argumente koji brane tezu

Pobije argumente tima negacije i brani svoje od napada u unakrsnom ispitivanju

TIM NEGACIJE TREBA DA:

Ospori tezu

Prihvati definicije tima afirmacije ili ih odbaci i ponudi svoje

Pobije argumente tima afirmacije

Ponudi argumentaciju za svoju poziciju koja negira tezu

Jednostavna rješenja za odlučnu raspravu:

Prije debate:

- » Istražite činjenice, citate, statističke podatke koji će podržati argumente vašeg tima;
- » Istovremeno razmišljajte i o argumentu koji može pobiti vaš argument, jer će vam to biti korisno u odbrani vaše teze;
- » Postavite prioritete: nađite tri ključna argumenta;
- » Pripremite završnu riječ unaprijed, da bude efektna;
- » Koristite kartice za teze (manje papire sa tezama, koji se lako smjenjuju i čitaju);
- » Držite se zadatog vremena, uvježbajte svoj govor ranije;
- » Govorite glasno, ali ne prebrzo, jer je suština da vas publika razumije i da ih ubijedite da ste u pravu;
- » Pauze u govoru su vrlo korisne, kad hoćete malo da predahnete, ali i da skrenete pažnju na ono o čemu govorite;
- » Budite svoji dok govorite, budite energični;
- » Držite se uspravno, ali ne ukočeno;
- » Koristite gestikulaciju, ali ne pretjerujte;
- » Vježbate usmjeravanje pogleda na suprotni tim i na publiku, kako biste bili uvjerljiviji, kako biste pokazali da to što govorite stvarno i mislite i kako biste druge ubijedili u vaš stav;
- » Budite opušteni, nosite odjeću koja vam je udobna, ali ipak ne previše ležerna, da ne biste skretali pažnju na odjeću umjesto na govor;
- » Kad dođe red na vas, ustanite, udahnite duboko, nasmiješite se publici, brzo u sebi nađite svoja tri ključna argumenta i počnite govor;
- » Ako se zbunite, ostanite mirni. Brzo ćete se snaći;
- » Ponekad zastanite, udahnite, priberite misli, nasmiješite se, provjerite bilješke i nastavite sporije;
- » Prilikom pobijanja teze suprotnog tima, ostanite cool, ne pretvarajte debatu u sukob, sjetite se da je zabavno i šarmantno debatovati sa nekim;
- » „Razbijte.“ 😊

Poslije debate:

- » Nastavite da debatujete sa društvom i porodicom, budite aktivni, pratite i uključite se u događaje u vašoj blizini;
- » Nastavite da istražujete i pitate. Branite snažno ono što mislite.

12. Korisni linkovi za više informacija o EU

Ukoliko želite da saznate više o Evropskoj uniji, njenim institucijama i načinu na koji funkcionišu, posjetite linkove koji će vam pružiti detaljne informacije. Prateći navedene linkove, možete se informisati i o svakodnevnim dešavanjima u vezi s procesom evropske integracije Crne Gore, kao i o brojnim prilikama koje EU nudi mladima – od obrazovnih programa do profesionalnog razvoja.

[EU & ME \(europa.eu\)](https://europa.eu)

[Vrste institucija, tijela i agencija | Europska unija \(europa.eu\)](https://europa.eu)

[Što rade institucije EU-a \(infografika\) | Teme | Europski parlament \(europa.eu\)](https://europa.eu)

[Facts and figures, EU demographics | European Union \(europa.eu\)](https://europa.eu)

[The EU - what it is and what it does \(europa.eu\)](https://europa.eu)

[Learning materials - European Union \(europa.eu\)](https://europa.eu)

[European Youth Portal | European Youth Portal \(europa.eu\)](https://europa.eu)

[DiscoverEU | European Youth Portal \(europa.eu\)](https://europa.eu)

[What Europe does for me \(europa.eu\)](https://europa.eu)

[Live, work, study | European Union \(europa.eu\)](https://europa.eu)

[Home - Erasmus+ \(europa.eu\)](https://europa.eu)

[European School Education Platform | European School Education Platform \(europa.eu\)](https://europa.eu)

[EU opportunities for youth | Youth Hub | European Parliament \(europa.eu\)](https://europa.eu)

[Ministarstvo evropskih poslova/EU4ME \(eu.me\)](https://eu.me)

[Evropska kuća \(evropskakuca.me\)](https://evropskakuca.me)

Sve aktivnosti u okviru kampanje, uključujući i debatna takmičenja, biće promovisane na društvenim mrežama Ministarstva evropskih poslova (MEP) i Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija (MPNI).

Ministarstvo
evropskih
poslova

Ministarstvo
prosvjete, nauke
i inovacija

Autorka Vodiča:

Melita Rastoder-Ljaić

Ministarstvo evropskih poslova

**Podgorica, septembar
2024. godine**

Vodič o BUZZovanju o Evropskoj uniji nastao je u okviru kampanje EUbuzz: Debatno takmičenje o EU temama u srednjim školama, koje ima cilj da podstakne dublje razumijevanje Evropske unije, promoviše kritičko mišljenje i podstakne aktivno učešće mladih u društvu. Kampanju sprovode Ministarstvo evropskih poslova i Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, uz finansijsku podršku Evropske unije kroz projekat EU4ME.

Morbi vel elit ac dolor tuncidunt hendrerit vel dolor. Vivamus porttitoribus non posuere. Praesentibus. Sed vitae trivida

...regularly and assessed...
...what is not. This will help...
...measured regularly and assessed...
...who are applying for...
...can make that business bank...

US

ME

lijsi.
E U b u z z
iis i

lacimate...
...dei, qu...
...e s... duo ne a...
...ata. Eu lorem cita

